

2023-12-18

SLU:s risker och riskåtgärder för 2024

Arbete med intern styrning och kontroll på SLU

Arbetet med intern styrning och kontroll är reglerat i ett antal förordningar. Arbetet bygger på att nå verksamhetsmålen genom en bra verksamhetsplanering, som ledningen ansvarar för och stödjer. För mer information om metoder och regelverk, se bilaga.

På SLU genomförs riskbedömningar i samband med intern styrning och kontroll årligen. De drivs på två olika nivåer; dels görs en central riskbedömning som är strategisk och universitetsövergripande, dels görs riskbedömningar som ägs och drivs av respektive fakultet samt av det gemensamma verksamhetsstödet. De senare utgör underlag för respektive fakultets verksamhetsplanering och anslagsfördelning. De kan eventuellt komma att ingå i den centrala riskbedömningen om riskerna bedöms vara av generell karaktär eller tillräckligt allvarliga för att påverka hela universitetet.

Universitetsledning, fakulteter och verksamhetsstöd genomför workshops och diskussioner för att bedöma vilka risker som finns för att verksamhetens mål inte kommer att uppnås samt för att bestämma vilka riskåtgärder som ska vidtas. Den universitetsgemensamma riskbedömningen diskuteras av rektors ledningsråd och blir även en del av underlaget i universitetets anslagsfördelning inför nästkommande år, så att riskåtgärder som kräver extra resurser ska kunna hanteras där.

För att skapa både kontinuitet och effektivitet i riskhanteringen genomförs denna fördjupade riskanalys enbart vart tredje år. De två mellanliggande åren görs en avstämning utifrån tidigare riskanalyser och under året nyttillkomna händelser om något föranleder en uppdatering av de viktigaste riskerna.

När styrelsen fastställer årsredovisningen i februari varje år görs en bedömning om den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande. På samma styrelsemöte följs även de tidigare riskåtgärderna upp.

Under hösten 2023 har en större, fördjupad riskanalys genomförts. En omvärldsspaning med ett flertal underlag ledde till en bruttolista med 11 risker och efter en workshop i rektors ledningsråd prioriterades tre av dessa risker. Därefter diskuterade ledningsrådet vilka pågående och nya riskåtgärder som var aktuella för

respektive risk. SLU:s styrelse diskuterade omvärldsanalys på sammanträdet i september samt risker och riskåtgärder i november.

Risker och riskåtgärder

Nedan redogörs för de prioriterade riskerna med tillhörande riskåtgärder

Risk 1: Det finns risk för ökade säkerhetsrisker i samband med det geopolitiska läget. Det gäller såväl fysisk som informations- och IT-säkerhet.

Kommentarer till risken: Ökade IT-attacker, risk för spionage och desinformation samt ökad oro i världen skapar en svårare situation även i arbets- och studielivet. Detta riskerar också påverka medarbetare och studenter genom ökad upplevelse av osäkerhet även när riskerna inte är direkt överhängande. En svår fråga är den målkonflikt mellan öppenhet och sårbarhet för angrepp som finns på alla universitet. Beredskap för klimatkatastrofer, pandemier och andra samhällskriser bör inkluderas i riskhanteringen.

Befintliga faktorer som kan minska risken:

1. En stor satsning görs på att förstärka IT-infrastrukturen och IT-säkerheten genom det så kallade IT-infralyftprogrammet. Under hösten har ytterligare prioriterade åtgärder för ökad IT-säkerhet och IT-informationssäkerhet beslutats.
2. Ett antal prioriterade åtgärder för att stärka IT-säkerheten har genomförts.
3. Digitala utbildningar inom säkerhets- och informationssäkerhetsområdena finns tillgängliga för alla på medarbetarwebben.
4. En tydligare krismedvetenhet har byggts upp efter pandemin och universitetet och dess chefer är nu mer redo att agera om något skulle inträffa.
5. Företagshälsovård, studenthälsa och studiesociala rådet tillvaratar medarbetares och studenter eventuella osäkerhet och ohälsa.

Nya aktiviteter som kan minska risken ytterligare:

6. Uppdatera den befintliga säkerhetsskyddsanalysen
7. Se över möjligheterna att utöka skalskyddet
8. Ta tillvara kunskaper från och eventuellt bredda ett projekt som studentprästerna i Alnarp genomför med utbildning för att upptäcka psykisk ohälsa.
9. Förbättra och utöka krisrutinerna för att kunna hantera extraordinära händelser t.ex. lock down.

Risk 2: Det finns risk att omfördelning av samhällets resurser med anledning av det geopolitiska läget och ekonomiska faktorer medför minskade resurser till SLU, direkt eller indirekt.

Kommentarer till risken: Den ekonomiska utvecklingen, lågkonjunkturen och inflationen riskerar leda till en minskad volym på den verksamhet som kan utföras. Universitetet möter t.ex. minskade medel till fortlöpande miljöanalys och en förändrad forskningsfinansiering.

Befintliga faktorer som kan minska risken:

1. Myndighetskapital finns inom organisationen (dock utspridd på många mindre kostnadsställen på institutionsnivå).
2. Mer hemtagna medel (speciellt EU) leder till ökad andel externfinansiering och därmed mindre risk för pågående projekt.
3. Fler donationer förbättrar universitetets ekonomiska förutsättningar.
4. Inspelet till forskningspropositionen visar på vikten av SLUs kärnområden och vilken nytta universitetet gör
5. En kompetent controllerfunktion gör kvartalsuppföljningar och förvarnar om förändringar i de ekonomiska förutsättningarna.

Nya aktiviteter som kan minska risken ytterligare:

6. Utveckla och förbättra de kontinuitetsanalyser som gjordes i samband med pandemin och Rysslands invasion i Ukraina.
7. Skapa en beredskap och plan för hur eventuella nedskärningar skulle kunna hanteras.
8. Se över egendomsinnehavet och göra en ny bedömning avseende framtida behov av egendomar som är svåra att få i ekonomisk balans. En försäljning skulle minska kostnaderna. Det är dock viktigt att värna den mark universitetet behöver för att kunna växa i framtiden, så avyttring gäller sannolikt framför allt byggnader.

Risk 3: Det finns risk att SLU inte lyckas rekrytera eller behålla studenter i önskad omfattning.

Kommentarer till risken: Söktrycket minskade åter efter en tillfällig uppgång under covidpandemin. Vissa program som leder till yrkesexamina inom våra kärnområden och med stort behov på arbetsmarknaden är speciellt utsatta, varav några inte fyller sina platser. De marknadsföringsinsatser som universitetet genomfört i syfte att öka söktrycket har hittills inte gett önskat resultat. Det finns därför ett behov av att se studentrekryteringen i ett bredare perspektiv där fler faktorer som kan tänkas påverka rekryteringen tas i beaktande och där fler resurser tas i anspråk för att arbeta med frågan.

Befintliga faktorer som kan minska risken:

1. Marknadsföring görs av utbildningsutbudet via olika mediekanaler samt via aktiviteter på olika campus.
2. Särskilda insatser genomförs som riktar sig mot grundskolan, t.ex. Skogslabbet.
3. Tydlig utbildningsinformation finns på webben om program, kurser, studieorter och studentkårer. Informationen är riktad till presumtiva nationella och internationella studenter.
4. Kontinuerligt arbete pågår som involverar både verksamhetsstödet och den akademiska delen av SLU med syfte att presentera våra utbildningar så bra som möjligt för presumtiva studenter.
5. Kontinuerligt arbete med utbildningarnas relevans.

Nya aktiviteter som kan minska risken ytterligare:

6. Genomföra en extern utredning och få nya perspektiv
7. Arbeta för att öka kvaliteten på alla utbildningar. Det bedöms bättre att öka kvaliteten på befintliga utbildningar än att lägga ned dem och starta nya.
8. Arbeta mer tillsammans med branscher som ska anställa studenterna efter examen. De har möjlighet att synliggöra yrken, professioner, arbetslivet och påverka status på utbildningarna.
9. Arbeta mer med naturbruksgymnasierna.
10. Utnyttja att vi har verksamhet i hela landet, eftersom möjligheten och viljan att flytta har minskat bland unga i dag.
11. Vidareutveckla den utbildningsinformation som i dag ligger på webben.

Bilaga

Bakgrund och regelverk för intern styrning och kontroll

Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör de krav som framgår av 3 § myndighetsförordningen (2007:515)¹. Denna skrivning utgör underlag för styrelsens ställningstagande till om SLU har en betryggande intern styrning och kontroll, för beslut i samband med årsredovisningen för 2020.

Ledningens ansvar

Sedan den 1 januari 2008 gäller särskilda bestämmelser för myndigheters arbete med intern styrning och kontroll (ISK)². Bestämmelserna är sammanfattningsvis följande:

Myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till

- att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen,
- att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt
- att myndigheten hushållar väl med statens medel³

För ett universitet ska med myndighetens ledning i detta sammanhang förstå styrelsen. Styrelsen ska säkerställa att det vid universitetet finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt⁴. Med intern styrning och kontroll avses den process som syftar till att universitetet ”med rimlig säkerhet fullgör kraven i punktsatserna ovan⁵”.

Att den interna styrningen och kontrollen är ”betryggande” innebär att ledningen med rimlig säkerhet säkerställer att myndigheten fullgör sina uppgifter, når sina mål och hanterar sina uppdrag. På så sätt fullgör också ledningen sitt ansvar för hela verksamheten. I en organisation där beslutanderätt och arbetsfördelning delegeras inom verksamheten innebär betryggande intern styrning och kontroll att myndighetsledningen kan förlita sig på att det system som finns för att planera, genomföra och följa upp verksamheten ger en rättvisande och tillförlitlig bild.⁶

¹ Förordning om intern styrning och kontroll, 2§

² Se myndighetsförordningen (2007:515), förordningen om intern styrning och kontroll (2007:603) och högskoleförordningen (1993:100)

³ Myndighetsförordningen, 3 §

⁴ Högskoleförordningen, 2 kap. 2 §

⁵ Förordning om intern styrning och kontroll, 2§

⁶ ESV 2012:46 Ansvaret för intern styrning och kontroll

Övergripande beskrivning av olika moment i processen intern styrning och kontroll

I förordningen om intern styrning och kontroll ingår momenten riskanalys, kontrollåtgärder, uppföljning och dokumentation. Krav och rekommendationer⁷ i förordningen sammanfattas kort nedan.

Förutsättningar för intern styrning och kontroll:

- Den interna miljön ska göra så att de anställda är väl förtrogna med målen för verksamheten, att goda arbetsförhållanden skapas samt att de anställdas kompetens och erfarenhet tillvaratas
- Intern styrning och kontroll ska vara en integrerad del i myndighetens verksamhetsplanering
- En framgångsrik riskanalys förutsätter att myndigheten har tydliga mål för uppgifter och har formulerat dem så att de återspeglar verksamhetskraven enligt olika regelverk

När myndigheten har säkrat förutsättningarna och gjort de förberedelser som behövs kan själva ISK-processen genomföras. Processen består av följande delar:

- En riskanalys genomförs, d v s att utifrån verksamhetens uppgifter och mål
 - identifiera händelser som medför risk,
 - värdera dessa risker i förhållande till den målsättning som risken påverkar,
 - besluta om riskerna ska accepteras, begränsas, delas eller undvikas,
 - kontinuerligt uppdatera riskanalysen
- Kontrollåtgärder bestäms, d v s de åtgärder som vidtas för att minska eller eliminera risker
- Uppföljning genomförs
- Dokumentation behövs för att kontinuerligt förbättra den interna styrningen och kontrollen och är en förutsättning för att ledningen ska kunna göra en bedömning av densamma.

För utförligare beskrivning av regelverk och övergripande processer hänvisas till förordningen och övriga refererade texter.

⁷ I förordningen för intern styrning och kontroll och Ekonomistyrningsverkets allmänna råd och föreskrifter till förordningen